

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА
КАФЕДРА ЮНЕСКО «НЕПЕРЕРВНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ХХІ СТОЛІТТЯ» НАПН УКРАЇНИ
ГРОМАДСЬКА СПІЛКА «УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ»

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ УКРАЇНИ

Матеріали

Звітної науково-практичної конференції Інституту педагогічної освіти
і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за 2024 рік

17 – 27 квітня 2025 року

Київ – 2025

УДК 378.018.8:373.3.011.3-051(06)

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України
(протокол № 8 від 30 травня 2025 р.)*

Психолого-педагогічний супровід професійного розвитку суб'єктів педагогічної освіти і освіти дорослих в сучасних реаліях України: зб. тез матеріалів Звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за 2024 рік (Київ, 17–27 квіт. 2025 р.). Київ: Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. 237 с. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15564419>

Рецензенти:

Бех І.Д. – доктор психологічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Інституту проблем виховання НАПН України.

Хомич Л.О. – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

До збірника увійшли матеріали доповідей учасників Звітної науково-практичної конференції Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за 2024 рік «Психолого-педагогічний супровід професійного розвитку суб'єктів педагогічної освіти і освіти дорослих в сучасних реаліях України». Викладено результати наукових досліджень щодо професійної підготовки сучасного вчителя, психологічного супроводу професійно-педагогічної діяльності, особливостей освіти дорослих, стратегій професійного розвитку педагога.

Видання адресовано науковим, науково-педагогічним, педагогічним працівникам закладів освіти різних типів, здобувачам наукових ступенів, усім, кого цікавлять проблеми розвитку педагогічної освіти та освіти дорослих в Україні й зарубіжжі.

У публікаціях викладено думки авторів, які можуть не збігатися з точкою зору науковців Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Тексти публікуються в авторській редакції. За науковий зміст та якість поданих матеріалів відповідають автори, а також наукові керівники здобувачів освіти.

Бабушко С. Р.,

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри туризму

Національного університету фізичного
виховання і спорту України

<https://orcid.org/0000-0001-8348-5936>

Соловей Л. С.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови та

комунікації Київського столичного
університету імені Бориса Грінченка

<https://orcid.org/0000-0002-5876-3532>

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЕФЕКТИВНОГО ІНСТРУМЕНТУ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Цифрові технології суттєво змінюють освітнє середовище та створюють нові можливості для професійного розвитку науково-педагогічних працівників (далі НПП). Сучасні освітяни потребують системного підходу до підвищення цифрових компетентностей для ефективної діяльності в умовах стрімкої діджиталізації вищої освіти. Пріоритетним напрямом підвищення кваліфікації для педагогів та їх професійного розвитку стає медіа-інформаційна грамотність (Babushko, et al, 2023). Більше того, розвиток інформаційно-цифрової компетентності сучасних педагогів став стратегічним завданням реформування системи освіти в Україні (Артюшина, 2018). Вища освіта має відповідно реагувати та покращувати цифрову інфраструктуру підтримку освітнього процесу, що передбачає розроблення нових механізмів реалізації технологічно-орієнтованого процесу навчання та створення нової освітньої технологічно-дружньої екосистеми. Широке і безперебійне впровадження цифрових технологій у підготовку майбутніх фахівців, що здійснюється у сучасних закладах вищої освіти, вимагає здійснення перекваліфікації науково-педагогічних кадрів та їх професійного розвитку (Padmaja, & Mukul, 2022).

Нині в закладах вищої освіти в освітній процес і методи навчання вже активно інтегруються технології Індустрії 4.0, такі як штучний інтелект, інтернет речей, робототехніка, віртуальна реальність, доповнена реальність, 3D-друк, машинне навчання, чат-боти та можливості змішаної реальності в свої методи навчання. Схожі процеси мають місце і в професійному розвитку НПП, для якого використовуються такі цифрові інструменти: онлайн платформи для підвищення кваліфікації з гнучким графіком навчання; системи управління навчання LMS для структурованого опанування нових компетентностей; цифрові інструменти для створення професійних портфоліо; освітні спільноти для обміну досвідом і кращими практиками. В основі цифрових технологій лежать алгоритми штучного інтелекту (ШІ), які здатні забезпечити персоналізовану траєкторію професійного розвитку НПП.

Безумовно, використання цифрових технологій у професійному розвитку НПП має низку переваг для: самого науково-педагогічного працівника; студентів; закладу освіти.

Щодо НПП, позитивним здобутком є опанування інноваційними методиками навчання; можливість побудувати індивідуальну траєкторію підвищення своєї професійної майстерності; формування особистої культури безперервного професійного розвитку, що також враховує попередній досвід та рівень підготовки.

Надзвичайно важливою перевагою є доступ до актуальних знань і передових практик, світових освітніх ресурсів та бібліотек, знайомство з міжнародним досвідом. Безперечно, найкориснішою у професійному розвитку НПП з використанням цифрових технологій є можливість планувати і відстежувати власний професійний розвиток через цифрові портфоліо.

Перевагами для студентів того, що НПП використовують цифрові технології у своїй професійній діяльності, є можливість обирати різні формати отримання інформації: відео, текст, інтерактивні елементи, комунікація; необмежений доступ до навчальних матеріалів через різні пристрої; розвиток інформаційної грамотності та критичного мислення при роботі з цифровими джерелами; підвищення залученості та мотивації студентів до освітнього процесу; розширення комунікативних можливостей та ін.

Для закладів вищої освіти ці переваги проявляються, насамперед, у підвищенні якості освітнього процесу; оптимізації використання людських і матеріально-технічних ресурсів закладів; формування корпоративної культури усіх учасників освітнього процесу. Як наслідок, має місце підвищення конкурентоспроможності закладу вищої освіти.

Серед вітчизняних НПП популярністю користуються адаптивні освітні платформи такі, як Coursera, Prometheus, що дозволяють проаналізувати сильні та слабкі сторони педагога і пропонують курси, спрямовані на розвиток його/її конкретних навичок.

ШІ забезпечує не лише розвиток педагогічної майстерності, але й науково-дослідницької складової діяльності сучасного науково-педагогічного працівника, надаючи доступ до глобальних наукових ресурсів та знань. До прикладу, завдяки цифровим інструментам Consensus та Elicit можливим є пошук тез, наукових статей, монографій з теми, що досліджує НПП. Більш того, ці інструменти уможливають порівняльний аналіз опублікованих праць за заданими критеріями; створення таблиць та візуалізації для представлення результатів дослідження.

Програма автоматичного перекладу DeepL дозволяє НПП швидко, коректно і точно перекласти інформацію з 30 мов країн світу; покращити граматику, орфографію та стиль письма, що є важливим для створення якісного контенту.

Якщо НПП висвітлює результати своєї наукової діяльності англійською мовою, в нагоді стане онлайн сервіс Grammarly, який не лише редагує текст, але й дає пояснення, чому були зроблені виправлення граматичних, орфографічних, стилістичних помилок, а також здатний перевірити текст на наявність плагіату.

Ще один цифровий інструмент Miro може бути використаний для візуальної співпраці НПП у режимі реального часу, незалежно від місцезнаходження учасників професійних освітянських спільнот. НПП можуть обмінюватися своїм досвідом застосування інноваційних методик в освітньому процесі, розробляти спільні освітні проєкти та створювати навчальні матеріали, здійснювати мозкові штурми, генерувати прогресивні ідеї та обговорювати шляхи їх впровадження в свою професійну діяльність.

Варто відзначити, що переважна більшість цифрових інструментів інтегруються один з одним, що значно спрощує процес користування.

Для ефективного використання цифрових технологій у професійному розвитку НПП рекомендовано: проводити регулярну діагностику цифрових компетентностей; розробляти індивідуальні траєкторії професійного зростання з урахуванням потреб конкретного НПП; впроваджувати мікронавчання та змішані формати підвищення кваліфікації; використовувати цифрові інструменти для самооцінювання та рефлексії.

Як висновок, можна констатувати, що впровадження цифрових технологій у систему професійного розвитку НПП трансформує традиційну модель підвищення їх кваліфікації, створюючи умови для безперервного професійного зростання та адаптації до вимог вищої освіти в сьогоденні.

ЛІТЕРАТУРА:

Артюшина, М. (2018). Розвиток інформаційно-цифрової компетентності майбутніх педагогів професійного навчання в галузі економіки. Науковий вісник Інституту. Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. DOI: 10.32835/2223-5752.2018.17.77-84.

Babushko, S., Solovei, M., & Solovei, L. (2023). Media and information literacy upskilling for educators at universities: Ukrainian context. Освітнологічний дискурс. № 4(43). Київський університет імені Б. Грінченка. 2023. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2023.43>

Padmaja, V., & Mukul, K. (2022). Upskilling and reskilling in the digital age the way forward for higher educational institutions. Transforming higher education through digitalization. Chapter 15, 254-275. DOI: 10.1201/9781003132097-15

Балтян В.О.

здобувач ступеня доктора наук

за спеціальністю 053 «Психологія»

Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України

<https://orcid.org/0009-0009-0832-998X>

ПСИХОДІАГНОСТИЧНІ МЕТОДИКИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Сучасна система охорони здоров'я висуває високі вимоги до професійної підготовки фахівців із фізичної реабілітації. Вони не лише повинні мати ґрунтовні знання в галузі анатомії, фізіології, кінезіології та методів реабілітації, а й володіти психологічними навичками для ефективної роботи з пацієнтами, які стикаються з фізичними обмеженнями, болем, емоційним виснаженням і страхом перед майбутнім (Кокун, 2015). У такий спосіб, фізична реабілітація передбачає тісний контакт між фахівцем та пацієнтом, що вимагає від реабілітолога розвинених комунікативних навичок, емоційного інтелекту, емпатії та вміння мотивувати пацієнта до активної участі у відновленні здоров'я. Водночас дослідження показують, що традиційна підготовка фахівців у цій сфері часто недостатньо орієнтована на розвиток психологічної компетентності. Відсутність належного рівня психологічної компетентності у реабілітологів може призвести до таких проблем, як: непорозуміння між пацієнтом і фахівцем, що ускладнює реабілітаційний процес; психологічні бар'єри, які заважають пацієнтам довіряти спеціалісту та виконувати його рекомендації; високий рівень професійного вигорання серед реабілітологів через недостатню психологічну стійкість і відсутність механізмів саморегуляції; зниження ефективності реабілітаційних заходів через недостатнє врахування емоційного стану пацієнта.

З метою дослідження психологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації нами були використані психодіагностичні методики, за